

Тільки в процесі поєднання аналітичних і облікових процедур у єдиній інформаційній системі можливо зрозуміти економіку підприємства, тобто визначити стан та структуру активів, капіталу та зобов'язань. Таким чином, ця система формує основу своєрідної піраміди прийняття рішень менеджерами усіх рівнів. У верхівці піраміди перебувають фінанси, які формують грошові потоки суб'єктів господарських відносин і характеризуються обсягами, спрямованістю і часом.

Для виконання зобов'язань кожним суб'єктом господарювання важливо забезпечити синхронізацію грошових потоків, що підтверджуватиме його платоспроможність як умову успішного ведення бізнесу. Для розмежування множинності вхідних та вихідних грошових потоків за часовими інтервалами та сумами потрібно володіти великим обсягом інформації, передусім облікової, опрацьованої та узагальненої з використанням інструментарію економічного аналізу і поданої керівництву для здійснення відповідних контрольних дій. Тільки після цього інформація може використовуватись для управління.

Це дає підстави бухгалтерський облік, аналіз і контроль об'єднати єдиним інформаційним процесом, означивши його як бухгалтерська справа. Результатом взаємодії і взаємодоповнення зазначених елементів бухгалтерської справи стане повна, достовірна, потрібна для управління інформація.

Загальну процедуру послідовності дій у бухгалтерській справі логічно подати так: облік-аналіз – контроль. Якщо до цього ланцюжка цінностей стосовно інформації додати ще планування, причому визнати його першою ланкою, то отримаємо систему збору і узагальнення інформації у вигляді, необхідному для забезпечення інформаційних потреб управління.

По суті йдеться про управлінський облік, інформація якого набуває чітких характеристик цінного інформаційного ресурсу, без якого втрачається сенс ведення бізнесу.

Посилаючись на це, слід вести мову про складну інформаційну систему прийняття рішень,

у якій однаково важливе навантаження несе інформація як бухгалтерського обліку, так і економічного аналізу.

Висока якість такої інформації з погляду її повноти, достовірності, доречності має підтверджуватись проведеними контрольними діями виконавців, що мають такі повноваження. Це необхідно урахувувати щоразу, коли висловлюємо своєрідні реформаторські ідеї стосовно змін бухгалтерських, аналітичних і контрольних методик та процедур.

Тим не менше такі зміни необхідні, оскільки протягом ХХ століття облік в Україні, а до цього і в СРСР розвивався специфічно, порівняно із західними моделями. Цим пояснюється низький статус професії, особливо серед молоді, висока фемінізація обліку, дещо скептичне відношення до обліку як науки.

На цьому фоні в основу подальших змін системи обліку суб'єктів господарювання мають покладатися чітко відпрацьовані концепції. Ураховуючи енциклопедичні тлумачення поняття "концепція" вважаю, що сучасною концепцією бухгалтерського обліку логічно визнати головну точку зору на його вдосконалення, повноту сприйняття необхідності такого вдосконалення за всіма окресленими напрямками, розуміння сутності здійснюваних змін і їх впливу на розширення інформаційних можливостей системи обліку в процесі задоволення потреб користувачів.

За такого підходу можливо вести мову про побудову стратегії реформування бухгалтерського обліку на довгострокову перспективу. Це має зупинити своєрідне змагання науковців та практиків за сферу реформаторських змін у системі бухгалтерського обліку і звітності. Як складна динамічна система бухгалтерський облік у своїй основі вже має задатки до самовдосконалення.

Це дає підстави процес реформування вважати безперервним. Саме тому навіть натяк на кризу у сфері обліку, аналізу, контролю неприпустимий за будь-якої економічної ситуації в Україні та загалом у світі. Запорука цьому – традиції, ґрунтовні напрацювання, результативна практика вітчизняного обліку.

Кузьмінська О.Е.,

професор кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу,

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ*

ФОРМУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ ЩОДО ОПЕРАЦІЙ З ГОТІВКОВИМИ КОШТАМИ

Реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку в напрямі гармонізації з міжнародними стандартами безпосередньо вплинуло на сформовані традиції відображення в обліку операцій банків з готівковими коштами. Економічні перетворення, які здійснюються в Україні, нерозривно пов'язані з пошуком принципово нових методів управління, що обумовлює зростання вимог

до якості облікової інформації. Зокрема, виникає необхідність вдосконалення методичних й організаційних аспектів обліку операцій банків з готівковими коштами на основі дотримання передбачених міжнародними обліковими стандартами принципів і якісних характеристик корисності інформації, застосування в обліковій практиці банків науково – обґрунтованих методів,

способів і процедур обліку і контролю касових операцій.

Визначальним організаційним регламентом з бухгалтерського обліку в кожному банку є облікова політика. Методичний аспект облікової політики полягає в розкритті та конкретизації саме тих методів, способів і процедур, які застосовуються в обліковій практиці банку. Організаційний аспект облікової політики визначає специфіку організації бухгалтерського обліку в банку (організацію технології облікового процесу, організацію документообігу, побудову внутрішнього плану рахунків, переліки та порядок заповнення додаткових первинних документів, облікових регістрів та звітних форм, організацію внутрішнього контролю, організацію інвентаризацій). Організаційний аспект облікової політики банку безпосередньо не впливає на розкриття у фінансовій звітності показників фінансового стану, результатів діяльності та руху грошових коштів банку. В примітках до фінансової звітності відповідно до положень міжнародних облікових стандартів розкривається методичний аспект облікової політики банку.

Пропонується розкривати в обліковій політиці банку за встановленими НБУ складовими такі методичні аспекти обліку готівкових коштів:

- У розділі «Методи оцінки активів і зобов'язань» доцільно наводити: опис політики щодо визначення складу грошових коштів та їх еквівалентів; обґрунтування виключення зі складу грошових коштів та їх еквівалентів сум, до яких встановлено обмеження щодо їх використання; опис політики щодо первісного визнання, подальшого обліку й переоцінок операцій з готівковими коштами в іноземній валюті; опис політики щодо розкриття у фінансовій звітності монетарних активів в іноземній валюті;

- У розділі «Порядок застосування в обліку принципу нарахування доходів та витрат» слід розкривати: політику щодо визнання доходів за операціями з готівковими коштами (види, принципи та критерії визнання доходів); політику щодо обліку доходів за операціями з готівковими коштами в іноземній валюті; перелік статей фінансової звітності, за якими відображаються результати переоцінки активів в іноземній валюті.

В обліковій політиці банку щодо готівкових коштів доцільно розкривати такі організаційні особливості їх обліку:

- За розділом «Характеристика аналітичних рахунків внутрішнього плану рахунків» слід

висвітлювати порядок нумерації аналітичних рахунків розділу 10 «Готівкові кошти» Плану рахунків;

- У розділі «Додаткові регістри аналітичного обліку й форми первинних документів, на підставі яких здійснюються операції, включаючи форми документів для внутрішньої звітності» слід наводити опис побудови і порядку складання внутрішніх первинних документів, не передбачених уніфікованими системами розрахунково – грошової документації, облікових регістрів і звітних форм, призначених для обліку операцій з готівковими коштами;

- Розділ «Правила документообігу й технології обробки облікової інформації» має містити опис документообігу за прибутковими і видатковими первинними касовими документами, а також докладний опис операційних процедур за операціями банку з готівковими коштами;

- У розділі «Порядок проведення інвентаризації» слід наводити опис порядку проведення інвентаризації готівкових коштів перед складанням річної фінансової звітності, а також в інших передбачених законодавством випадках;

- Розділ «Порядок контролю внутрішніх банківських операцій» повинен містити опис порядку застосування процедур внутрішнього бухгалтерського й адміністративного контролю внутрішніх банківських операцій з готівковими коштами;

- У розділі «Процедури звірки й контролю (операцій, звітності тощо)» потрібно висвітлювати порядок застосування процедур внутрішнього бухгалтерського й адміністративного контролю за операціями з готівкою, а також слід наводити перелік операцій з готівковими коштами, за якими передбачені процедури додаткового контролю;

- Розділ «Порядок реєстрації договорів» має містити опис порядку реєстрації договорів розрахунково – касового обслуговування клієнтів банку.

Отже, зазначені аспекти методики й організації обліку операцій з готівковими коштами мають розкриватися в обліковій політиці банку за встановленими НБУ складовими. Наведений підхід, що передбачає виокремлення методичних та організаційних аспектів облікової політики банку щодо касових операцій, дозволить оптимізувати процедури формування примітки до річної фінансової звітності «Облікова політика» за досліджуваними операціями за методичною складовою політики їх обліку.

*Кузьмінський Ю.А.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім.Вадима Гетьмана»,
м. Київ*

СИСТЕМА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Багатьма науковцями надаються визначення та трактування, що таке система бухгалтерського обліку та з чого саме вона складається. Інколи застосовують вираз «Національна система бухгалтерського обліку», розкривають її складові

та визначають завдання і функції. А дехто її відверто плутає з «системою національних рахунків». Дехто включає в систему бухгалтерського обліку нормативно-правове забезпечення: закони, стандарти, накази, план рахунків, інструкції,